

КОВАЛЬЧУК С. О.,

кандидат юридичних наук,
доцент, заступник директора
(Прикарпатський юридичний інститут
Національного університету
«Одеська юридична академія»)

УДК 343.14

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ВИРІШЕННЯ ДОЛІ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ

Статтю присвячено дослідженню правової природи спеціальної конфіскації, яка в кримінально-процесуальному аспекті розглядається як спосіб вирішення долі речових доказів. З урахуванням теоретичних положень і норм чинного кримінального та кримінального процесуального законодавства визначаються гарантії забезпечення засади недоторканності права власності під час вирішення питання про спеціальну конфіскацію.

Ключові слова: спеціальна конфіскація, речові докази, доля речових доказів, недоторканність права власності, кримінальне провадження.

Статья посвящена исследованию правовой природы специальной конфискации, которая в уголовно-процессуальном аспекте рассматривается как способ разрешения судьбы вещественных доказательств. С учетом теоретических положений и норм действующего уголовного и уголовного процессуального законодательства определяются гарантии обеспечения начала неприкосновенности права собственности в ходе разрешения вопроса о специальной конфискации.

Ключевые слова: специальная конфискация, вещественные доказательства, судьба вещественных доказательств, неприкосновенность права собственности, уголовное производство.

The article is dedicated to the research of the legal nature of special confiscation, which in the criminal procedural aspect is seen as a method of deciding of the fate of material evidences. Based on the results of the analysis of the theoretical positions and norms of the existing criminal and criminal procedural legislation the guarantees of software of principle of inviolability of property rights during use of special confiscation determined.

Key words: special confiscation, material evidences, fate of material evidences, inviolability of property rights, criminal proceedings.

Вступ. Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 18 квітня 2013 р. № 222-VII [1] було запроваджено новий для вітчизняного права інститут спеціальної конфіскації. Поняття останньої міститься в ст. 96-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України), відповідно до якої спеціальна конфіскація – це примусове безоплатне вилучення за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей, у тому числі коштів, що знаходяться на банківських рахунках чи на зберіганні в банках або інших фінансових установах, іншого майна, вклю-

чаючи майно третіх осіб, у випадках, визначених КК України, за вчинення злочину, передбаченого відповідними статтями КК України [2]. Відповідно, застосування спеціальної конфіскації призводить до позбавлення засудженого (а у випадках, визначених ч. 4 ст. 96-2 КК України і ч. 9 ст. 100 КПК України, позбавлення третіх осіб, пов'язаних із засудженим) права власності на гроші, цінності та інше майно, що вказані в ст. 96-1 та ч. ч. 1, 2 і 4 ст. 96-2 КК України та п. п. 1, 2, 5, 6 і 6-1 ч. 9 ст. 100 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Спеціальна конфіскація здійснюється в порядку, визначеному ч. 9 ст. 100 КПК України, у зв'язку із чим її застосування повинно відбуватися з урахуванням засади недоторканності права власності (п. 9 ч. 1 ст. 7 і ст. 16 КПК України), з огляду на яку підлягають забезпеченню майнові права засудженого та третіх осіб, пов'язаних із ним, на гроші, речі й інше майно, що підпадають під спеціальну конфіскацію.

Стан дослідження. Дослідженню правової природи спеціальної конфіскації та підстав її застосування присвячена значна увага науковців. Зокрема, вказані питання аналізують у своїх працях С. Бурда, Н. Гуторова, К. Задоя, О. Кондра, Л. Лобойко, Н. Орловська, К. Оробець, О. Пироженко, А. Семенюк, Г. Собко, Ю. Хім'як, В. Цимбалюк, О. Шаповалова, А. Яценко та інші вітчизняні й зарубіжні вчені. Водночас самостійні дослідження проблем, пов'язаних із визначенням спеціальної конфіскації як способу вирішення долі речових доказів і забезпеченням під час її застосування недоторканності права власності з урахуванням норм КК України і КПК України, не проводилися.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретико-правових основ забезпечення недоторканності права власності під час застосування спеціальної конфіскації як способу вирішення долі речових доказів.

Результати дослідження. Незважаючи на численні наукові дослідження, питання про правову природу спеціальної конфіскації в юридичній літературі залишається спірним. Так, одна група вчених вказує винятково на кримінально-правовий характер спеціальної конфіскації. Так, Г. Собко відзначає, що спеціальна конфіскація виступає видом кримінального покарання [3, с.98]; А. Савельєва розглядає її як особливий вид кримінально-правової санкції [4, с.18]; К. Оробець визначає спеціальну конфіскацію як різновид конфіскації майна [5, с.340]; О. Пироженко визнає її заходом кримінально-правового впливу [6, с.63]; Ю. Хім'як і В. Цимбалюк розглядають спеціальну конфіскацію як вид заходів кримінально-правового характеру та вказують, що вона не може бути визнана видом кримінального покарання [7; 8, с. 38]; Н. Орловська обґрунтовує, що спеціальна конфіскація являє собою примусовий захід кримінально-правового впливу, який може застосовуватися до винної особи поряд із покаранням [9, с.114] і виступає або суто компенсаційним заходом (конфіскація предметів, вказаних у відповідній нормі Особливої частини КК України), або заходом безпеки (конфіскація предметів, вказаних у відповідній нормі Особливої частини КК України, поєднана з їх знищенням) [10; 11, с. 138].

Інша група вчених визначає правову природу спеціальної конфіскації більш широко. Зокрема, К. Задоя звертає увагу на подвійну правову природу спеціальної конфіскації як правового заходу – кримінально-правову та кримінально-процесуальну [12, с.32]. А. Яценко розглядає спеціальну конфіскацію як інший захід кримінально-правового характеру та вказує на необхідність її відмежування від кримінальної процесуальної конфіскації як інструменту розпорядження речовими доказами [13, с. 293]. Поділяючи таку позицію, учені акцентують увагу на кримінально-правовій, або на кримінально-процесуальній природі спеціальної конфіскації. Так, розглядаючи спеціальну конфіскацію як примусовий захід кримінально-правового впливу, С. Бурда вказує, що вона «є не кримінально-правовим, а кримінально-процесуальним заходом» [14, с. 224–225]. І навпаки, Н. Гуторова та О. Шаповалова відзначають: «Спеціальну конфіскацію майна не можна вважати суто кримінально-процесуальним заходом, який не потребує кримінально-правової регламентації» [15]. Окремі вчені, аналізуючи правову природу спеціальної конфіскації, додатково вказують на її цивілістичний аспект. Зокрема, О. Кондра відзначає, що спеціальна конфіскація виступає специфічним проявом припинення права власності (володіння, користування, розпорядження), має

економічний характер і за своєю природою є цивілістичною категорією. У рамках кримінально-правової та кримінально-процесуальної площини стосовно спеціальної конфіскації застосовуються спеціальні методи й порядок правового регулювання, зумовлені особливостями цих галузей права [16].

Аналізуючи наведені позиції, потрібно відзначити, що спочатку спробу визначення правової природи спеціальної конфіскації здійснив законодавець, доповнюючи нормами щодо неї КК України і КПК України. Так, нормами розділу XIV КК України спеціальна конфіскація була віднесена до інших заходів кримінально-правового характеру, а нормами глави 4 КПК України – до способів вирішення долі речових доказів, питання про яку підлягає обов'язковому вирішенню у зв'язку із закінченням кримінального провадження, а у випадках, визначених ч. 6 ст. 100 КПК України, – і до його закінчення.

У кримінально-правовому аспекті спеціальна конфіскація за своєю правовою природою являє собою один із заходів кримінально-правового впливу. При цьому вона не може визначатися як покарання за вчинення кримінального правопорушення, оскільки, по-перше, спеціальна конфіскація не належить до визначених ст. 51 КК України видів покарань, коло яких є вичерпним. По-друге, з огляду на норму ст. 51 КК України покарання можуть бути застосовані судом винятково до осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, у той час як гроші, цінності й інше майно, вказані в ст. 96-1 та ч. ч. 1, 2 і 4 ст. 96-2 КК України та п. п. 1, 2, 5, 6 і 6-1 ч. 9 ст. 100 КПК України, підлягають спеціальній конфіскації незалежно від їх належності на праві власності засудженому. По-третє, у випадках, визначених ч. 2 ст. 96-2 КК України, можливою є конфіскація не грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у п. 1 ч. 1 ст. 96-2 КК України, а грошової суми, що відповідає вартості такого майна. По-четверте, з огляду на норму ч. 3 ст. 96-2 КК України спеціальна конфіскація може застосовуватися у випадку, коли особа не підлягає кримінальній відповідальності у зв'язку з недосягненням віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, або неосудністю чи звільняється від кримінальної відповідальності чи покарання з підстав, передбачених КК України, крім звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

У кримінальному процесуальному аспекті спеціальна конфіскація за своєю правовою природою являє собою один зі способів вирішення долі речових доказів. Хоча назва ст. 100 КПК України зі змінами, внесеними згідно із Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 18 квітня 2013 р. № 222-VII [1], містить вказівку лише на вирішення питання про спеціальну конфіскацію, проте в контексті ч. ч. 6 і 9 ст. 100 КПК України спеціальна конфіскація виступає одним зі способів вирішення долі речових доказів за рахунок визначення їх спрямування за результатами встановлених під час кримінального провадження обставин, що підлягають доказуванню.

Випадки застосування спеціальної конфіскації визначені ст. 96-2 КК України та п. п. 1, 2, 5, 6 і 6-1 ч. 9 ст. 100 КПК України. Такий підхід законодавця до їх визначення в юридичній літературі зазнав істотної критики. При цьому одні вчені звертають увагу на невідповідність спеціальної конфіскації предмету кримінального провадження [17, с. 120–121] та вказують на відсутність її зв'язку з розкриттям злочину та притягненням до кримінальної відповідальності [16]. Інші вчені відзначають, що за правовою природою спеціальна конфіскація майна належить до заходів, які мають регулюватися нормами матеріального права, а норми процесуального права повинні встановлювати лише порядок їх здійснення [6, с. 63; 15]. Безперечно, закріплення випадків застосування спеціальної конфіскації в КК України і КПК України є недоречним, оскільки підстави застосування спеціальної конфіскації входять до предмета правового регулювання кримінального права, а порядок її застосування – до предмета правового регулювання кримінального процесуального права. Більше того, одночасне закріплення норм щодо спеціальної конфіскації в КК України та КПК України, як вказує К. Задоя, є невдалим не лише з теоретичної точки зору, а й із суто практичної, оскільки виникає небезпека колізій між положеннями КК України і КПК України, можуть неоднозначно

вирішуватися питання про дію цих положень у часі тощо [12, с. 32]. Дійсно, закріплення випадків застосування спеціальної конфіскації в КК України та КПК України призводить до виникнення колізій між їх нормами. Так, якщо в початковій редакції норми ч. ч. 1, 2 і 4 ст. 96-2 КК України та п. п. 1, 2, 5, 6 і 6-1 ч. 9 ст. 100 КПК України закріплювали однакові випадки застосування спеціальної конфіскації, то Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» від 12 лютого 2015 р. № 198-VIII ч. 9 ст. 100 КПК України була доповнена п. 6-1, який закріпив додатковий випадок її застосування, непередбачений нормами КК України: застосування спеціальної конфіскації до майна (грошових коштів або іншого майна, а також доходів від них) засудженого за вчинення корупційного злочину, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, якщо в суді не підтверджено законність підстав набуття прав на таке майно.

З огляду на норму ч. 2 ст. 96-2 КК України спеціальна конфіскація може застосовуватися не лише до речових доказів, а й до грошових сум, що відповідають вартості використаних або відчужених на момент постановлення судом рішення про спеціальну конфіскацію грошей, цінностей та іншого майна. Аналізуючи норми ч. 9 ст. 100 КПК України, А. Яценко вказує: «Спеціальній конфіскації підлягають лише ті гроші, цінності та інше майно, які не є речовими доказами, і тільки у випадку, якщо вона передбачена у відповідній санкції статті Особливої частині КК України». Учений доходить такого висновку: «Є всі підстави стверджувати, що кримінальному процесуальному законодавству властива специфічна конфіскація майна, яка хоч і має спільні риси зі спеціальною конфіскацією як іншим заходом, проте залишається окремим видом такої конфіскації» [13, с.293]. Ми не погоджуємося з такою позицією, оскільки гроші, цінності та інше майно, вказане в ч. ч. 1, 2 і 4 ст. 96-2 КК України та п. п. 1, 2, 5, 6 і 6-1 ч. 9 ст. 100 КПК України, підлягають спеціальній конфіскації незалежно від того, чи виступають вони речовими доказами в кримінальному провадженні. При цьому норма ч. 9 ст. 100 КПК України, закріплюючи випадки її застосування до речових доказів як один зі способів вирішення їх долі, відображає кримінально-процесуальну природу спеціальної конфіскації, відмінну від її кримінально-правової природи, проте не визначає окремих видів спеціальної конфіскації.

З метою усунення цієї колізії та запобігання іншим, а також виключення з КПК України матеріально-правових норм до нього потрібно внести зміни, якими: 1) замість наведення переліку випадків застосування спеціальної конфіскації закріпити в КПК України відсилкову норму, якою передбачити, що спеціальна конфіскація застосовується у випадках, визначених КК України; 2) з огляду на норму ч. 2 ст. 96-2 КК України в ст. 100 КПК України, присвяченій вирішенню долі речових доказів, визначити, що визнані речовими доказами гроші, цінності й інше майно, яке підлягає спеціальній конфіскації у випадках, визначених КК України, конфіскуються, крім випадків, за яких вони повертаються власнику (законному володільцю), а якщо його не встановлено – переходять у власність держави в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; 3) чітко визначити перелік умов, за яких можливе прийняття рішення про повернення речових доказів власнику (законному володільцю).

Важливими гарантіями забезпечення засади недоторканності права власності в ході вирішення питання про спеціальну конфіскацію виступають норми ч. ч. 3–6 ст. 96-2 КК України та ч. ч. 10 і 11 ст. 100 КПК України, які закріплюють загальні умови захисту прав власника (законного володільця) грошей, цінностей та іншого майна й інших осіб:

1) під час вирішення питання щодо спеціальної конфіскації насамперед має бути вирішене питання про повернення грошей, цінностей та іншого майна власнику (законному володільцю) та/або про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

2) спеціальна конфіскація не застосовується до грошей, цінностей та іншого майна, які згідно із законом підлягають поверненню власнику (законному володільцю) або призначені для відшкодування шкоди, завданої злочинном;

3) спеціальна конфіскація не застосовується в разі вчинення особою злочину з необережності;

4) застосування спеціальної конфіскації здійснюється тільки після доведення в судовому порядку стороною обвинувачення, що власник (законний володільць) грошей, цінностей та іншого майна знав про їх незаконне походження та/або використання;

5) спеціальна конфіскація застосовується до грошей, цінностей, у тому числі коштів, що знаходяться на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах, іншого майна, зазначеного в ст. 96-2 КК України, переданих особою, яка вчинила злочин, третій особі, яка отримала чи придбала в підозрюваної, обвинуваченої чи засудженої особи майно, одержане злочинним шляхом, у випадках, передбачених ч. 1 ст. 96-1 КК України, безоплатно або в обмін на суму, значно нижчу ринкової вартості, або знала чи повинна була знати, що мета такої передачі – уникнення конфіскації або спеціальної конфіскації;

6) спеціальна конфіскація не може бути застосована до майна, яке перебуває у власності добросовісного набувача;

7) спеціальна конфіскація щодо майна (грошових коштів або іншого майна, а також доходів від них) засудженого за вчинення корупційного злочину, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, застосовується лише в разі, якщо в суді не підтверджено законність підстав набуття прав на таке майно;

8) якщо власник (законний володільць) грошей, цінностей та іншого майна, які підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та/або зберегли на собі його сліди, був встановлений після застосування спеціальної конфіскації та не знав і не міг знати про їх незаконне використання, він має право вимагати повернення належного йому майна або коштів із державного бюджету, отриманих від реалізації такого майна.

Водночас закріплені в ч. ч. 3–6 ст. 96-2 КК України та ч. ч. 10 і 11 ст. 100 КПК України загальні умови захисту прав власника (законного володільця) грошей, цінностей та іншого майна, щодо якого підлягає застосуванню спеціальна конфіскація, є недостатніми для ефективного забезпечення його майнових прав. Зокрема, норми кримінального процесуального закону не визначають процесуальний статус особи, щодо якої вирішується питання про спеціальну конфіскацію (якщо ця особа не виступає підозрюваним, обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні).

Аналізуючи конкретний приклад залучення такої особи до участі в кримінальному провадженні, А. Семенюк вказує, що в кращому випадку вона матиме статус свідка в кримінальному провадженні [18]. Проте набуття такою особою процесуального статусу свідка не дозволяє їй брати участь у кримінальному процесуальному доказуванні, у зв'язку із чим вона позбавлена можливості ефективно захищати свої майнові права щодо грошей, цінностей та іншого майна, яке підлягає спеціальній конфіскації. Крім того, будучи свідком у кримінальному провадженні, особа, щодо якої вирішується питання про спеціальну конфіскацію, не входить до визначеного ст. 393 КПК України числа учасників кримінального провадження, які вправі подати апеляційну скаргу, що позбавляє її права на перегляд постановленого слідчим суддею, судом рішення, яким застосовано спеціальну конфіскацію. У зв'язку із цим обґрунтованою є позиція Л. Лобойка, який пропонує для відстоювання права власності наділити особу, щодо якої вирішується питання про застосування спеціальної конфіскації, правами цивільного позивача [19]. Поділяючи таку пропозицію, потрібно відзначити, що надання особі, щодо якої вирішується питання про спеціальну конфіскацію, процесуального статусу цивільного позивача створить належний процесуальний механізм забезпечення недоторканності права власності такої особи під час кримінального провадження, що зумовлює необхідність внесення відповідних доповнень до ст. 61 КПК України.

Висновки. Підсумовуючи викладене, потрібно вказати, що спеціальна конфіскація характеризується подвійною правовою природою: 1) кримінально-правовою, за якою вона являє собою один із заходів кримінально-правового впливу; 2) кримінально-процесуальною, за якою вона є одним із способів вирішення долі речових доказів.

Закріплення випадків застосування спеціальної конфіскації в КК України та КПК України призводить до виникнення колізій між їх нормами. Зокрема, враховуючи внесені

до КПК України доповнення, він закріплює більш широкий їх перелік. Із метою усунення цієї колізії та запобігання іншим, а також виключення з КПК України матеріально-правових норм у статті запропоновано внести відповідні зміни до норм КПК України.

Закріплені нормами КК України і КПК України гарантії забезпечення засади недоторканності права власності в ході вирішення питання про спеціальну конфіскацію виступають недостатніми для ефективного захисту майнових прав власника (законного володільця) грошей, цінностей та іншого майна, щодо якого підлягає застосуванню спеціальна конфіскація. У зв'язку із цим у статті з урахуванням теоретичних розробок учених запропоновано внести доповнення до КПК України, якими надати особі, щодо якої вирішується питання про спеціальну конфіскацію, процесуального статусу цивільного позивача.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 18 квітня 2013 р. № 222-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/222-18>.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Собко Г. Конфіскація за кримінальним законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / Г. Собко. – К., 2008. – 211 с.
4. Савельєва А. Конфіскация имущества по уголовному делу / А. Савельева // Советская юстиция. – 1984. – № 12. – С. 18.
5. Оробець К. До питання про кримінально-правовий статус спеціальної конфіскації / К. Оробець // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 10–11 жовтня 2013 р.). – Х. : Право, 2013. – С. 338–341.
6. Пироженко О. Спеціальна конфіскація: актуальні проблеми та перспективи / О. Пироженко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – Вип. 27. – Т. 3. – С. 62–66.
7. Цимбалюк В. Правова природа спеціальної конфіскації / В. Цимбалюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14tvipk.pdf>.
8. Хім'як Ю. Окремі аспекти регламентації та застосування конфіскації майна та спеціальної конфіскації як заходу кримінально-правового характеру / Ю. Хім'як // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 6-2. – Т. 4. – С. 36–39.
9. Орловская Н. Актуальные проблемы уголовно-правовой регламентации специальной конфискации / Н. Орловская // Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі : матеріали інтернет-конференції, присвяченої пам'яті Л.В. Багрій-Шахматова (м. Одеса, 27 грудня 2013 р.). – О. : Національний університет «Одеська юридична академія», 2013. – С. 111–114.
10. Орловська Н. Спеціальна конфіскація як «інший захід кримінально-правового характеру» / Н. Орловська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://center.law.univ.kiev.ua/index.php/tezy-konferentsii/item/12-orlovska-n-a-cpetsialna-konfiskatsiia-yak-inshyi-zakhid-kryminalno-pravovoho-kharakteru>.
11. Орловська Н. Регулювання спеціальної конфіскації в Україні / Н. Орловська // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2015. – Вип. 2. – С. 135–144.
12. Задоя К. Окремі зауваження щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо вдосконалення процедури здійснення конфіскації» / К. Задоя // Право і громадянське суспільство. – 2012. – № 1. – С. 30–34.
13. Ященко А. Спеціальна конфіскація: деякі аспекти застосування / А. Ященко // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 4. – С. 291–294.

14. Бурда С. Юридичний аналіз спеціальної конфіскації майна як іншого заходу кримінально-правового характеру за КК України / С. Бурда // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – Вип. 4. – С. 221–230.
15. Гуторова Н. Конфіскація майна за кримінальним правом України: проблеми та перспективи / Н. Гуторова, О. Шаповалова // Право України. – 2010. – № 9. – С. 56–65. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravoznaves.com.ua/period/article/6282/%CD>.
16. Кондра О. Проблеми правової природи «спеціальної конфіскації» у кримінально-правових санкціях / О. Кондра [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://radnuk.info/home/24394-2013-07-03-10-32-46.html>.
17. Пропостин А. Конфискация как имущественная мера криминологической безопасности / А. Пропостин // Вестник Томского государственного университета. – 2010. – № 331. – С. 119–122.
18. Семенюк А. Спеціальна конфіскація – крок в майбутнє чи два в минуле / А. Семенюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://advocatesanswers.in.ua/index.php/2012-03-11-14-51-21/1290-2012-01-14-15-00-56>.
19. Лобойко Л. Проблемні питання реалізації норм КПК, що регламентують процедуру забезпечення спеціальної конфіскації / Л. Лобойко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://center.law.univ.kiev.ua/index.php/tezy-konferentsii/item/13-loboiko-l-m-problemni-pytannia-realizatsii-norm-kpk-shcho-rehlamentuiut-protseduru-zabezpechennia-spetsialnoi-konfiskatsii>.

КУШНІР Л. В.,

аспірант кафедри кримінального права,
процесу і криміналістики
(Міжнародний гуманітарний університет)

УДК 343.14

ЗАХИСТ ЧЕСТІ Й ГІДНОСТІ ЛЮДИНИ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

У статті розкрито проблеми захисту честі й гідності людини у сфері правосуддя, гармонізації законодавства, удосконалення слідчої й судової практики.

Ключові слова: *верховенство права, честі та гідність особи, захист.*

В статье раскрываются проблемы защиты чести и достоинства человека в сфере правосудия, гармонизации законодательства, совершенствования следственной и судебной практики.

Ключевые слова: *верховенство права, честь и достоинство личности, защита.*

The article reveals the problems of protection of honors and dignity of the person in the field of Justice, harmonization of legislation, improvement of the investigatory and judicial practice.

Key words: *rule of law, honor and dignity of the person.*

